

Declaration on freedom of political debate in the media
Türkçe çeviri*

**AVRUPA KONSEYİ
BAKANLAR KOMİTESİ**

MEDYADA SİYASİ TARTIŞMA ÖZGÜRLÜĞÜ BİLDİRİSİ

(Bakanlar Komitesi tarafından, Bakan Temsilcilerinin 12 Şubat 2004 tarihinde yapılan 872. toplantısında kabul edilmiştir)

* Avrupa Konseyinin resmi nüshaları İngilizce ve Fransızca dillerinde olup işbu tercüme nüshayla ilgili tüm sorumluluk çevirmene aittir.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi,

Avrupa'da insan hak ve özgürlüklerinin korunması alanındaki temel belge olan Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesinin (bundan böyle "Sözleşme" olarak anılacaktır) üye Devletlerin imzasına açılmasından bu yana elli yılı aşkın bir süre geçtiğini göz önünde bulundurarak;

Avrupa Konseyinin amacının, ortak mirasları olan ülkü ve ilkeleri korumak ve geliştirmek üzere üyesi olan ülkeler arasında daha sıkı bir birlik kurmak olduğunu dikkate alarak;

Tüm üye devletlerin, 11 Ekim 1997 tarihinde Strazburg'da gerçekleşen 2. Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi tarafından tekrar vurgulanan, çoğulcu demokrasi, insan haklarına saygı ve hukukun üstünlüğü temel ilkelerine bağlılık taahhütleri hatırlatılarak;

Sözleşmenin 10. maddesi ile koruma altına alınmış bulunan ifade ve bilgi edinme temel özgürlüğünün, 1982 senesinde kabul edilmiş olan İfade ve Bilgi Edinme Temel Özgürlüğü Bildirisinde belirtildiği üzere, demokratik bir toplumun en önemli temel taşlarından ve bireylerin kişisel ilerleme ve gelişimleri için gerekli unsurlardan birisi olduğunu tekrar vurgulayarak;

15 - 16 Haziran 2000 tarihlerinde Krakov'da yapılan Avrupa Kitle İletişim Politikalarından Sorumlu Bakanlar 6. Konferansında benimsenen, geleceğin kitle iletişim politikaları konulu Bildiriyi de göz önünde bulundurarak;

Kendisinin "Cevap hakkı - basın karşısında bireylerin konumu" konulu Res(74)26 sayılı Kararı ile seçim kampanyalarının basın tarafından izlenmesine ilişkin R (99) 15 sayılı Tavsiye Kararını hatırlatarak;

"Nefret içeren ifadeler" konulu R(97)20 sayılı Tavsiye Kararını da hatırlatarak ve ırkçı veya kin beslemeye, yabancı düşmanlığına, antisemitizme ve her çeşit hoşgörüsüzlüğe sevk eden düşünceleri dile getirmenin siyasi ifade özgürlüğü çerçevesine girmediğini vurgulayarak;

Parlamenteler Meclisinin özel hayata saygı gösterilmesi konusundaki 1168 (1998) sayılı Kararını hatırlatarak;

Kamuoyunun, kendisini ilgilendiren konularda bilgi edinme hakkı ile kamusal ve siyasi işlerde denetim hakkının teminat altına alınması için, ayrıca demokratik toplumlarda elzem olan siyasal organlar ile kamu hizmetlerinin sorumluluğunun ve şeffaflığının, üye devletlerde memurların statü ve sorumluluklarına ilişkin iç düzenlemelere zarar vermeyecek şekilde sağlanması için, kamuoyunun özellikle özgür ve bağımsız medya kuruluşları aracılığıyla, ifade ve bilgi edinme özgürlüğünün büyük önemini tekrar vurgulayarak;

İfade özgürlüğünden yararlanmanın beraberinde görev ve sorumluluklar da getirdiğini, bunların medya çalışanları tarafından hatırla tutulması gerektiğini, bu özgürlük ile Sözleşme tarafından teminat altına alınmış başka hak, özgürlük ve temel çıkarlar arasında bir denge sağlamak amacıyla söz konusu ifade özgürlüğünde meşru olarak bazı kısıtlamalara gidilebileceğini hatırlatarak;

Bir siyasi göreve aday olmuş, seçilmiş veya böyle bir görevden ayrılmış olan veya yerel, bölgesel, ulusal veya uluslararası düzeyde siyasi bir görevde bulunan veya siyasi yaşamda nüfuz sahibi olan gerçek kişilerin (bundan böyle "siyasi şahsiyet" olarak anılacaktır), ayrıca bu düzeylerde kamu görevi yürüten veya kamusal yetkilere sahip bulunan gerçek kişilerin (bundan böyle "kamu görevlileri" olarak anılacaktır), medya kuruluşları aracılığıyla haklarında bilgi ve görüş yayınlanması nedeniyle zarar görebilecek temel hakları olduğunun bilincinde olarak;

Bazı ulusal hukuk sistemlerinin halen siyasi şahsiyetlere ve kamu görevlilerine, haklarındaki bilgi ve görüşlerin medya organlarında yayılmasına karşı hukuki ayrıcalıklar tanıdığı ve bu durumun Sözleşmenin 10. maddesi ile teminat altına alınmış bulunan ifade ve bilgi edinme özgürlüğü ile çeliştiğinin bilincinde olarak;

Kamuyu ilgilendiren konularda kamu denetimi hakkının kullanılmasının siyasi şahsiyetler ile kamu görevlileri dışındaki kimseler hakkındaki bilgi ve görüşlerin yayılması durumunu da kapsayabileceğinin bilincinde olarak;

Üye devletleri işbu Bildiriyi, gereğinde çevirisi ile birlikte, en geniş şekilde dağıtımına tabi tutmaya, özellikle siyasi mercilerin, kamu yönetim birimlerinin ve yargı organlarının, ayrıca gazetecilerin, medya kuruluşlarının ve bunların meslek kuruluşlarının dikkatine sunmaya davet eder;

Siyasi şahsiyetler ve kamu görevlileri hakkındaki bilgi ve görüşlerin yayımlanması konusunda aşağıdaki ilkelere özellikle dikkat çeker:

I. Medya kuruluşları aracılığıyla ifade ve bilgi edinme özgürlüğü

Kamuoyunun kamuyu ilgilendiren konularda bilgilendirilmesi çoğulcu demokrasinin ve siyasi ifade özgürlüğünün bir gereğidir. Bu özgürlük, medya kuruluşlarının siyasi şahsiyetler ve kamu görevlileri hakkında olumsuz bilgiler ve eleştiri niteliğinde görüşler yayınlama hakkı ile kamunun bu tür görüş ve bilgileri öğrenme hakkını da kapsar.

II. Devlet ve kamu kuruluşlarını eleştirme özgürlüğü

Devlet, hükümet, genel olarak yürütme, yasama veya yargının herhangi bir organı medya kuruluşlarında eleştiri konusu yapılabilir. Güçlü konumlarına bağlı olarak bu kurumlar, ceza hukuku tarafından itibar zedeleyici veya hakaret niteliği taşıyan beyanlara karşı kurum olarak koruma altına alınmamalıdır. Söz konusu kurumların böyle bir korumadan yararlanabildikleri hallerde ise bu koruma çok sınırlı bir şekilde ve her halükarda eleştiri özgürlüğünü kısıtlamak amacıyla kullanılmasına mahal vermeden uygulanmalıdır. Bu kurumları temsil eden kimseler birey olarak zaten koruma altında bulunmaktadır.

III. Siyasi şahsiyetler hakkında kamuoyunda tartışma ve bunların kamuoyunca denetimi

Siyasi şahsiyetler kamuoyundan güven talep etmişler, kamuoyu bünyesinde açık tartışma konusu olmayı, kamuoyunun titiz bir denetimine tabi tutulmayı, buna bağlı olarak da görevlerini yerine getiriş tarzları konusunda kendilerine gereğinde şiddetli eleştiriler yöneltilebileceğini peşinen kabul etmişlerdir.

IV. Memurların kamuoyunca denetimi

Memurlar, görevlerinin sorumlu bir şekilde ve şeffaflık içinde yerine getirilmesini sağlamak için gerekli olduğu takdirde, görevlerini geçmişte veya hâlihazırda yerine getiriş tarzları hakkında, özellikle medyalar aracılığıyla, kamuoyunun denetim ve eleştirilerini kabul etmelidirler.

V. Hiciv özgürlüğü

Mizah ve hiciv, Sözleşmenin 10. maddesi ile korundukları şekilde ve kamuoyunu olaylar hakkında yanıltmamaları kaydıyla, ileri bir abartma, hatta tahrik boyutu taşıyabilir.

VI. Siyasi şahsiyetler ile kamu görevlilerinin itibarı

Siyasi şahsiyetler itibarlarının ve haklarının korunması için diğer kimselerden daha geniş haklara sahip bulunmamalıdır. Bundan hareketle iç hukukta, siyasi şahsiyetleri eleştiren medya kuruluşlarına karşı daha ağır cezalar öngörülmemelidir. Bu ilke kamu görevlilerine de uygulanır. Bu ilkeye istisnalar, sadece kamu görevlilerinin görevlerini iyi yapmalarını sağlamak bakımından zaruri hallerde kabul edilebilir.

VII. Siyasi şahsiyetler ile kamu görevlilerinin özel yaşamları

Siyasi şahsiyetler ile kamu görevlilerinin özel yaşamları, medya kuruluşları tarafından yapılabilecek haberlere karşı Sözleşmenin 8. maddesi uyarınca korunmalıdır. Ancak siyasi şahsiyetler ile kamu görevlilerinin özel yaşamlarına ilişkin bilgiler, bu şahısların görevlerini geçmişte veya hâlihazırda yerine getiriş tarzları bakımından kamuoyunu doğrudan ilgilendirdikleri takdirde, üçüncü şahıslara gereksiz yere zarar vermemek kaydıyla, yayın konusu yapılabilir. Siyasi şahsiyetler veya kamu görevlileri özel yaşamlarına ilişkin hususlara bizzat dikkat çektikleri takdirde medya kuruluşları bu hususları inceleyebilirler.

VIII. Medya kuruluşlarının ihlallerine karşı başvurular

Siyasi şahsiyetler ile kamu görevlileri, medya kuruluşları tarafından hak ihlallerine karşı sıradan vatandaşların sahip oldukları hukuki başvuru yollarının aynalarına sahip olmalıdırlar. İtibar zedelemesi veya hakaret nedeniyle tazminat veya para cezası verildiği takdirde bunlar, medya kuruluşları tarafından gönüllü olarak verilerek ilgili kimseler tarafından kabul edilen gerçek ve uygun tazminatlar da göz önünde bulundurularak, hak ihlali ve itibar zedelenmesiyle orantılı olmalıdır. Hak ihlalinin veya itibar zedelemesinin vahameti ışığında ve özellikle medyada yayınlanan itibar zedeleyici ifadelerin veya hakaretlerin, nefret içeren ifadeler örneğinde olduğu gibi, başka temel özgürlükleri de önemli ölçüde ihlal ettiği ve cezanın kesin olarak gerekli ve ihlalin vahameti ile orantılı olduğu haller dışında itibar zedelemesi veya hakaret hapis cezasına yol açmamalıdır.